

BARABBÁS

Ugyanakkor nyílt meg a börtön egyik cellája, amikor a három halálraítélt a Kálvária felé haladt, mindegyik a vállán víve keresztjét és a hirhedt Barabbást a helytartó elé vezették.

— Derék honfitársaid arra kényszerítettek, hogy bocsásalak szabadon, téged, aki gyilkos vagy, egy másik helyett, aki ártatlan. Részemről nem tudok és nem is fogok néked megbocsátani. Takarodj a lehető legmesszebbre, te szerencsédre méltatlan disznó és vigyázz, hogy ne kerülj többé a szemem elé, mert másszor még az Istened maga sem vonhat ki igazságszolgáltatásom alól.

Pilátus, még komorabban, mint máskor, heves mozdulattal jelt adott katonáinak. A katonák Barabbást keményen ütlegetve, a nagy lépcsőhöz vonszolták el, mely a térre ereszkedett alá. A lépcsőnél durván belerugdostak és lelődítetták; úgy bántak vele, mint ahogy a döglött kutyával szoktak.

A tér kihalt volt. Barabbás tüstént feltápáskodott, fogát csikorgatta. Azután a nyaka közé szedte a lábát és fivérei háza felé vette az útját. A könnyű és világos levegő úgy hatott rá, annyi árnyékban töltött hónap után, mintha részegítő bort ivott volna; megbotlott a kövezet hézagaiban; pillanatonként szétnyíló ajkaira indulat-szavak tódultak, azt hitte, hogy el fog esni, azután egy pillanat múlva úgy tűnt fel neki, mintha egyedül megfojtott volna egy oroszánt, mintha szembezállt volna egy hadsereggel.

Senki sem ismerte fel, senki sem állt vele szóba: a város majdnem kihalt volt. Az ég, jóllehet még csak dél volt és egyetlen felhőt sem lehetett észrevenni, hamu- és gyászszínű volt: a vihar közeledtét jelezte. Úgy érkezett meg óvéihez, mintha alvajáró lett volna.

Barabbás fivérei, feleségeikkel és gyermekeikkel az asztalnál ültek és ebédeltek. Megérkezése — feldúlt vonásai felismerhetetlenné tették: arcát bozontos szőrzet nőtte be, szemé majdnem elveszett a vöröses pillák alatt, — azt a hatást keltette, mintha kísértet jelent volna meg. Mindannyian abahagyták az evést, a beszélgetést; a nevetés is elhalt ajkaikon.

Az idősebbik testvér tért vissza „a család feje, az, aki megmenekült a haláltól. Otthon félték tőle, néha büszkék is voltak rá, de senki sem szerette. Ha rokonainak bátorságuk lett volna bevallani saját maguknak, hogy mit éreztek ebben a pillanatban, számot vethettek volna magukkal arról, hogy ennek a szerencsétlennnek némileg csodálatos visszatérésében van valami megcsúfolás és balszerencse. De nem tudták vagy

nem akarták megtenni; esetleg féltek attól, hogy Barabbás észrevesz valamit. Mihelyt felocsúdtak a meglepetésből, felkeltek, üdvözlő szavakat mormogva megölelték; arcukra ismét visszatért a mosoly. Az asztalfőre ültették, két fivére közé. Barabbás, anélkül, hogy egy szót is szólt volna, letelepedett, megragadott egy borral telt kupát és kihörpintette. Mindjárt egy másikkal kínálták meg, mely ugyancsak színültig telt borral és ezt is egyhuzamban öntötte le a torkán. Akkor, mintha összeszedte volna kissé magát. Szemügyre vette asztaltársait, egyiket a másik után, üdvözölte őket boros ajkainak egy-egy rándulásával, melyet talán mosolynak szánt. Azután a gyilkos egy darab kenyeret vett és összevagdalta. Majd megkérdezte:

— Ki ismerte közületek a názareti Jézust?

— Én, de csak látásból — válaszolta Éléazar, legfiatalabbik fivére.

— Milyen bűnt követett el ez az ember? Gyilkolt?

— Úgy tudom, nem ölt meg senkit. A népnek beszélt, de ez nem tetszett a főpapoknak és ezért bevádolták őt a helytartónál.

— Miért nézték rossz szemmel, hogy a népnek beszél?

— Talán azért — folytatta Éléazar, — mert be akart jutni Salamon templomába és úgy akart parancsolni, mintha ő lenne az úr. De egyébként miért érdekel ez téged? Halálával visszaadott téged az életnek. Mi többet kívánhatnál?

— Igen, igazad van — fejezte be Barabbás — ez a Jézus ma meghal helyettem, meghal érettem.

Azután elgondolkozott és egész este hallgatott. Másnap kora reggel, amint megjelentek a nap első sugarai, Barabbás eltávozott, anélkül, hogy bárkinek is szólt volna. A Golgotha felé ment. A három kereszt még a ködös ég felé ágaskodott, vastag és merev karjaival. Barabbás a középső kereszthez lépett. A kereszt törzsén megalvadt vérpatakocskákat vett észre, melyek még nedvesek voltak az éjjeli harmattól. Hosszan cirogatta Jézus véréét, majd kissé pirosas nagy ujjával megdörzsölte orrlyukát és az ujján lévő vért szürcsölte, szeméit behunyva, mint ahogy egy tetsző tárgyat értékel az ember.

— Ez az a vér, mely érettem ontatott — mormogta. — Most már sokkal nyugodtabb vagyok.

II.

Előtte való este hallotta néhány asszony beszélgetését. A szomszédos ház terraszán mesélték és magyarázták ennek a csodálatos pénteknek eseményeit. Ilyen módon megtudta, hogy Pilátus mindenáron meg akarta menteni a galileai eretneket, de a főpapok nem éreznék magukat biztonságban, ha életben maradt volna. Barabbás csakis a főpapoknak köszönhette, hogy megmenekült.

Akkor az ötlött az eszébe, hogy meg kell köszönnie Anásznak és Kaifásnak mindazt, amit érte tettek. Ha annyira követelték, hogy kegyelmezzenek meg neki, akkor ez azt jelenti: nem helytelenítik a gyűlölt rómaiak ellen szított lázadásait. Minden bizonnyal, a főpapok is gyűlölik az idegeneket és lehetséges, hogy fontos szerepet bízának rá a fölkelő mozgalmakban, melyeket Judában készítenek elő titkon.

Mínt hogy egy pillanatot sem akart veszíteni, tüstént a főpapi palotához futott és megmondta az ajtónállónak, hogy Kaifással akar beszélni. Az udvaron kellett várnia. Néhány perc elteltével egy írástudó jött hozzá.

— Nos, mit akarsz a főpaptól?

— Meg szeretném köszönni mindazt, amit érettem tett és fel akarom ajánlani szolgálataimat.

— A szabadság elvette az eszedet, Barabbás. Kaifás látott téged az ablakból és felismert. Ő küldött ezzel az üzenettel: nem irántad való szeretetében mentett meg, hanem csakis azért, mert azt akarta, hogy az az átkozott káromló megbűnhődjék. Nekünk nincs szükségünk gazemberek és gyilkosok szolgálataira. A főpap azt parancsolja, hogy tüstént kotródj el innen. És többé ne merészelj házának még csak a közelébe se jönni, különben magadra vessél!

Miután közölte Kaifás üzenetét, intett a szemével két szolgának, hogy kergessék ki Barabbást.

A gyilkos kábultan és reszketve futott el és még csak vissza sem fordult. De agyában bosszúálló gondolatok fordultak meg. A főpapok elutasították. Miért ne fordulna ellenségeikhez; Annak a tanítványaihoz, akit megölték? Mesterük véérének köszönhetette szabadulását. Roppant nagy veszteség lehet számukra Jézus halála. Mért ne tegye jóvá, mért ne szerezzen nekik elégtételt?

Egész nap és másnap is mindent megmozgatott, csak hogy megtudja, hová menekültek Jézus barátai és tanítványai, milyen rejtékhelyen tartózkodnak. A városban senki sem tudta, vagy nem akarta megmondani.

III.

Barabbás azonban nem nyughatott. Továbbra is kérdészködött és kutatott. A főpapok iránti haragja azoknak a keresésére unszolta, akik, valószínűleg, éppen annyira nem szenvedhették őket, mint ő. Egy este, amikor az Olajfák-hegyén bolyongott, egy prészház mellett találkozott egy körülbelül tizennégy-tizenöt éves fiúval, aki megállt és nagyon megbámulta.

— Meg tudnád-e mondani, gyermekem, hol találhatnám meg annak a Jézusnak a tanítványait, akit Krisztusnak neveznek?

A kamasz hosszan rámeresztette nagy, fekete szemét.

— Mi dolgod van velük?

— Barát vagyok, — felelte Barabbás, — egyike vagyok azoknak, akiket busásan megajándékozott a Mesterük és most azért keresem őket, hogy segítségükre lehessenek.

— Nem hazudsz?

— Azt hiszed, hogy a főpapok kéme vagyok?

Barabbás három dénárt húzott elő kabátjából és a fiatal fiú elé tartotta.

— Ha megmutatod nekem a házukat, ezt mind neked adom.

A gyermek szó nélkül elvette a pénzt és útnak indult a lejtőn. Közel félórán át ballagtak hallgatagon.

Megérkezve egy helyre, ahonnan már nem lehetett látni Jeruzsálemet, a fiú megállt egy cédrus árnyékában és kezével egy feketés viskóra mutatott, melyet félig elrejtettek az olajfák.

— Itt vannak! — mondta kurtán és futva eltűnt.

Barabbás a magányos házhoz közeledett és élénken fülelt. Mormogás szűrődött ki az ablakokon keresztül, hanggal keveredett mormogás: egy női hang, mely túlharsogta a többiét. Barabbás kitapogatta kezével a rozoga ajtót. Az ajtó nyitva volt. Kérdés és kopogás nélkül lépett be a házba a gyilkos, nesztelenül lépkedve. Az előszoba üres volt, azonban a szemben lévő ajtó mögül érthető hangok szűrődtek ki. A küszöbön megállt. Tizenkét férfi és három asszony merült el olyan mélyen a beszélgetésbe, hogy senki sem vette észre a betolakodót. Az egyik asszony azonban hirtelen felemelte fejét és felfedezte Barabbás fürkésző és durva arcát. Felsikoltott. Egyszerre ugráltak fel mindnyájan és egészen megrémülve fordultak az ajtó felé.

— Ki vagy? Mit keresel itt? Mit akarsz?

A legidősebbik, aki a társaság fejének látszott, megparancsolta, hogy mindannyian hallgassanak el, és Barabbáshoz ment. A gyilkos mozdulatlanul állt, az ajtó egyik félfájához támaszkodva.

— Én ismerlek tégedet, — mondta az öreg — tudom a nevedet és azt, hogy mit követtél el. Miféle szél hozott ebbe a házba? Az Isten Fia még a te életedet is megváltotta vérével; egy gyilkos életéért a Messiás életével fizetett. Mi többet akarsz még?

— Hallgass meg, — mondta Barabbás, — a főpapok megmentettek engem, de utána nyomban megsértettek és elűztek. Gyűlölöm őket és meg akarom magamat bosszulni rajtuk. Bizonyára ti is gyűlölitek őket és én kész vagyok arra, hogy jóvátegyem azt a veszteséget, mely benneteket Mestertetek halálával ért. A gyilkosnak is van szíve és lelke. Ilyen pillanatokban, mint amilyen ez is, még egy gyilkos is kapóra jöhet. Mondjátok meg, mit tehetek értetetek? Mondjátok meg, melyik ellenségtektől akartok megszabadulni? Vérént ontva — úgy vélem — részben elégtételt nyújthatnék azért a vérént,

melyet Jézus érettem ontott. Mondjátok meg. Én senkitől sem félek.

Mindnyájan hallgattak és borzadva néztek rá. Végre Péter megszólalt:

— Barabbás, Barabbás, Krisztus csak életet adott neked, értelmet nem. Vakabb vagy mint egy holttest, süketebb, mint egy kő és esztelenebb, mint egy farkas, mely egész éjszaka hiába keresett táplálékot. Hát nem tudod, hogy Mesterünk arra tanított minket: szeressük még ellenségeinket is. Senki sem mondta neked, hogy megparancsolta nekünk: bocsássunk meg az ellenünk vétkezőknek, és a rosszért jóval fizessünk vissza? „Nem rátok tartozik a bosszú”, mondta az Úr. Iránta való szeretetünkben megbocsátottunk a farizeusoknak, az írástudóknak, a főpapoknak és a rómaiaknak is. És néked is megbocsátunk, hasonlóképpen, te szerencsétlen, életre kárhoztott gyilkos. Nincs ellenségünk és nem akarjuk senkinek a véréét. Megbocsátunk néked Barabbás, de ittléted nagyon fájdalmas, nagyon borzasztó emlékeket idéz fel bennünk. Most pedig bocsáss meg nekünk, és ha valóban le akarod róni háladat, — amint mondottad — fuss el messzire innen és ne jelenj meg többé ottan, ahol mi vagyunk.

— Nem tudom, hogy mit akarsz ezzel a megbocsátással és ezzel a szeretettel. Én a régi törvényhez tartom magamat, szemet szemért, fogat fogért. Amíg a rómaiak leigázva tartják népünket, addig nem fogok megalázkodni, hogy keztesésköljék annak, aki pofon üt. Úgy látszik félénk nyomorultak vagytok, akik elrejtőztök, mint a csirkék, ha hajszojják őket és kibúvókat találtok ki, hogy ne kelljen megbosszulnotok vezetőik halálra gyótrását. Ne féljete, nem jövök vissza hozzátok. Én férfi vagyok és nem vesztegetem az időmet gyerekségekkel.

A legszebb és legfiatalabb asszony előbbre lépett, hogy válaszoljon, de Barabás már nem várta meg; sietve kiment a szobából és elhagyta a házat, szitkokat dörmögve bozontos szakállába.

IV.

Barabbás visszatért Jeruzsálembe, de nem érezte magát legyőzöttnek. Az motoszkált a fejében, hogy kellene valamit tenni, ki kellene öntenie a szívét valakinek. A dologtalan szabadság elerőtlenítette és egyben ingerelte is. Annak a képe, aki helyette halt meg, mindig előtte lebegett, nem mint egy fenyegető üldözőé, hanem hallgatag volt és édes, és éppen ezért bánatot és szorongatottságot is érzett miatta. Ide-oda kóborolva sok mindent megtudott Jézusról. Egynémelyik tette csodálatos és hihetetlen volt; a többi, nézete szerint, tökéletesen esztelenség.

Többek között elmesélték Lázár feltámasztását is. Ba-

rabbás hirtelen vágyat érzett, hogy lássa ezt az embert, hogy beszéljen vele, hogy megbizonyosodjék az igazságról. Egy reggel Bethániába érkezett és megmutattatta magának a fel-támadt Lázár házat.

A küszöbről, inkább fekve, mint ülve a kőlépcsőn, egy sötét tekintetű, sárga arcú, földszínű köpenybe burkolódzott férfi nézett a levegőbe, de nyilvánvaló volt, hogy semmit sem lát. Szembogara nedves és mozdulatlan volt, mint a vakoké. Barabbás hozzá lépett.

— Te tértél vissza a holtak országából?

— És te egyike lennél azoknak az arcátlan semmittevők-nek, akik már annyi hét óta zaklatnak unalmas kérdéseikkel?

— Nem, Lázár. Én, anélkül, hogy tudnád, egyik fivéred vagyok. Én is attól kaptam az életet, akitől te, Jézus barátod-tól. Te a homályban voltál és onnan húzott ki téged; én már a hóhér kezei között voltam, és hála Néki, megszabadultam a börtöntől és a haláltól. Ha egyikünk is, másikunk is él, ezt Néki köszönhetjük. Barátokká kell lennünk, és tennünk kell valamit, hogy megbosszuljuk megszabadítónkat.

— Nem értelek. Nem tudom, ki vagy és nincs szükségem barátokra. Nem tudom hallgatni, ha háláról beszélnek, nem akarok bosszúra gondolni, nem ismerek testvéreket. Volt két nővérem és ők elhagytak...

— Barabbásnak hívnak. Jézus, aki szeretett téged, meghalt érettem. És te nem mozdítanád meg ujjadat sem azért, aki visszaadta néked az életet?

— Tudod, hogy mit jelent a neved?

— Mindenki tudja: „Az Atya Fia”.

— Noshát, az Ember Fia meghalt az Atya Fiáért és ez így van rendjén, ennek kellett megtörténnie a Szentírás szer-int. Az első ember, aki valóban az atya fia volt, amint tudod, Ádám idősebbik gyermeke, azaz Káin volt. Ő is gyilkos volt, mint te, mint minden ember. De Isten nem engedte meg, hogy megöljék Káint. Emlékszel? „És Isten megbélyegezte Káint, a végett, nehogy bárki is megölje, ha találkozik vele.” Minden nemzedéknek megvan a maga Káinja, a maga Atya Fia, a maga Barabbása, a maga gyilkosa. De az Isten Fia, azaz Jé-zus, hasonlatos Atyjához és ezért nem engedte, hogy megölje-nek téged. De azt hiszed, hogy az élet jutalom? Nem érted meg, hogy az élet éppen ellenkezőleg, a büntetések legször-nyűbbike?

— Lázár, félre beszélsz? Nem vesztetted el véletlenül Keól pincéiben a józan eszedet?

— Te ezt nem értheted meg, Barabbás. Az emberek kö-zül egyedül én érthetem meg. Végre visszatértem a béke há-zába, az igazi hazába, az édes menedékhelyre. Itt van apám, feleségem, akit elvesztettem, itt vannak bátyáim, legkedve-sebb gyermekkori barátaim, népünk pátriárkái, itt vannak a bölcsek és az igazak. Együtt voltam mindazzal, akit szeretek,

leráztam a föld porát, pihentem, boldog voltam. És hirtelen, hogy kedvében járjak a két asszonynak, aki azt képzelte, hogy szeret engem, vissza kellett térnem a szenvedéshez, a gondok közé, a munkához, a számkivetésbe. És badarságokat beszélsz valami háláról, esztelen dolgokat karattyolsz össze, tudom is én milyen bosszúvai kapcsolatban. Távozz Barabbás, távozz örökre, az Isten nevére kérek. Már nagyon hosszú ideig tűrtem jelenlétedet!

Az utolsó szavakat mondva felkelt és szeme a méltatlankodás villámait lövelte. Azután hátat fordított az Atya Fiának, bement és elrekeszte az ajtót.

V.

A dühöngő Barabbás káromkodva tért vissza Jeruzsálembe. Most még inkább, mint valaha is, kínozza a vágy, hogy megbosszulja magát valakin nyugtalanságáért, gyötrő gondolataiért, durva visszaautasításaiért, megaláztatásaiért.

Otthon senki sem szólt hozzá. Mihelyt megérkezett, mindenki elhallgatott. Még a gyermekek sem merészelték a jelenlétében bolondozni és sógornői friss ajkain a szavak elhalkultak, a mosoly elfakult. Barabbás egyedül találta magát; mindenki elhagyta, mindenki visszautasította: kiközösítették az életből.

Akkor úgy érezte, hogy ismét kezd benne forrni, lelke zavarosságában, Pilátus iránti gyűlölete. Minden haragja, minden nehezeltése, minden kiábrándulása, minden lázadása a helytartó személye ellen összpontosult. Pilátus kerestette konokul, hogy megölse és szabadulása napján olyan gyalázatosan bánt vele, hogy úgy még a kutyával sem bánnak. Azonkívül ő feszítette meg Jézust és még a zsidó-üldözést is folytatta. Barabbás megzavarodott agyában, mely a jóvátévés gondolatának zsákmánya lett, egyedül Pilátus tűnt fel bűnösnek, egyedül ő érdemelte meg a halált.

Egy este — már későre járt az idő — a törvényszék őrei Pilátus magánlakásának közelében elrejtőzött zsidóra bukkantak. Egy rövid kardot és egy tört találtak nála. Kora reggel megláncolva vitték a helytartó elé.

Pilátus felismerte és gúnyosan nevetett:

— Hát mégis visszajöttél, Barabbás? Nos, utoljára jöttél vissza!

Halkan megparancsolt valamit egy centuriónak és eltávozott. Néhány perccel később Barabbást a Golgotára vezették. És az Atya Fiát ugyanazon a helyen feszítették meg, ahol *negyven nappal* előbb az Ember Fia lehelte ki lelkét.

Végh György fordítása